

หาที่ลงใจ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ผู้ชี้ทาง”

กราบนมัสการพระอาจารย์ที่เคารพด้วยเศียรเกล้า ในการปฏิบัติเพื่อถึงที่สุดแห่งทุกข์นั้น นอกจาก **อดตา หิ อดตโน นาโถ** แล้ว ครูบาอาจารย์ผู้พาดำเนินถือเป็นเรื่องสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน เพราะท่านย่อมรู้วิธีธรรมานต์ต่อนกิเลสของศิษย์ ทำให้ไม่เห็นช้าในการปฏิบัติ เกล้าจึงอยากเรียนถามท่านอาจารย์ว่า

๑. ตามที่ท่านอาจารย์เคยสัมผัสมา ครูบาอาจารย์ภาคอีสานที่ยังทรงธาตุขันธ์อยู่ นอกจากหลวงปู่ลี หลวงปู่จันทร์เรียน แล้วยังมีพระอาจารย์องค์ใดที่มีข้อวัตรปฏิบัติเป็นไปเพื่อความหลุดพ้นทุกข์โดยชอบ

๒. สำหรับผู้มุ่งหมายความหลุดพ้นในปัจจุบันชาติ จะมีข้อสังเกตและวิธีพิจารณาเลือกสำนักที่จะไปอยู่ศึกษาและปฏิบัติอย่างไรจึงจะสมกับความมุ่งหมาย กราบเรียนขอรบกวนท่านอาจารย์ช่วยชี้แนะด้วย

ตอบ : นี่พูดถึงนะ พูดถึงความตั้งใจ เป้าหมายของเรา เวลาเราจะปฏิบัติ เราก็มุ่งอยากมีผู้ที่ชี้หน้าที่ดี กรณีนี้มันย้อนกลับไปได้ถึงกรณีของหลวงตาเลย ที่นี้หลวงตาเวลาท่านเรียนถึงมหา ท่านบอกท่านจบแล้วท่านจะออกปฏิบัติ เวลาปฏิบัติขึ้นมาแล้วท่านก็ยังกังวล

เวลาเราบอกว่า ธรรมและวินัย เวลาศึกษาแล้ว เวลาปฏิบัติ เราก็มักจะหลงทาง เราต้องมีการศึกษาก่อน พอศึกษาแล้วมันจะเข้าใจ มันจะมีวิชาการ มันจะมีช่องทางในการปฏิบัติ ในความเข้าใจ เราเข้าใจอย่างนั้น

แต่เวลาเราเอาเข้าจริงนะ เวลาเราศึกษามา ถ้าศึกษามาเพื่อปฏิบัติจะ
 อย่างเช่นกรรมฐานเราเนี่ย เขาบอกว่า เราพูดนี้เราพูดเหมือนกับเราต่อต้านการศึกษา

ไม่ใช่ เราไม่ได้ต่อต้านการศึกษา ไปดูสิ โรงน้ำร้อนเราเนาะ ตู้พระไตรปิฎก ๒
 ตู้ ๓ ตู้ แล้วในโรงน้ำร้อนเรามีตู้หนังสือ ไปดูสิ ประวัติครูบาอาจารย์ของเราเต็มไป
 หมดเลย ไม่มีใครหรอกที่ว่าจะไปต่อต้านการศึกษา แต่การศึกษาของกรรมฐานเขา
 ศึกษาเพื่อเป็นความรู้เพื่อการปฏิบัติ เขาไม่ได้ศึกษามาเพื่อสอบเอาตำแหน่ง สอบ
 เอาใบประกาศ สอบเอายศถาบรรดาศักดิ์

**กรรมฐานเราศึกษา ศึกษาเพื่อปฏิบัติ ปริยัติเขาศึกษาให้ปฏิบัติ เรา
 ไม่ได้ต่อต้านการศึกษา เราเห็นด้วยกับการศึกษา แต่การศึกษานี้ศึกษามาเพื่อ
 ปฏิบัติ**

เพราะการศึกษาในภาคปฏิบัติ ดูสิ อย่างครูบาอาจารย์เรา เวลาหลวงปู่มัน
 ทำนสงสัยในเรื่องผ้า ผ้านมัยพุทธกาลเขาหมักกันอย่างไร ผ้านี้ผ้าสีอะไร การดำรง
 อย่างไม่ การเช็ดบาตร การล้างบาตร เวลาก่อนออกบิณฑบาตต้องประเคนบาตรใหม่
 เพราะในวิสุทธิมรรค เวลาบิณฑบาตไปขายคาบ้านเขา ถ้าน้ำหยดจากชายคาลงสู่ใน
 บาตร มันมีฝุ่นมีผง อันนั้นคือขาดประเคน เวลาออกบิณฑบาตต้องประเคนบาตรก่อน
 ใหม่ ประเคนบาตร ถ้าไม่มีใครประเคน ให้ผ่านน้ำ เอาน้ำลงไปในบาตรแล้ววนให้น้ำทำ
 ความสะอาดออกมา เพื่อให้สมกับความสะอาดบริสุทธิ์ นี่ในภาคปฏิบัติเขาฝึกเลย เขาฝึก
 มาจากการกระทำ

เราไม่ได้ต่อต้านการศึกษานะ ศึกษาเพื่อปฏิบัติ ฉะนั้น เวลาศึกษามาแล้ว
 ทุกคนก็คิดว่าศึกษาแล้วมันจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่มันเป็นดาบสองคมไง ถ้า
 ศึกษา ศึกษามาก็เป็นวัฒนธรรมใช่ไหม พ้อออกจารย์ พ้อออกจารย์คือครูบาอาจารย์
 ไง พวกที่เป็นมหาสิกไปเขาเรียกพ้อออกจารย์ พ้อออกจารย์ทางอีสาน ถ้าพ้อออกจารย์
 คนนี้จะมีปัญญา ถ้ามีปัญญา มหาเก่าไง มหาเก่านี้รู้ไปหมด เรื่องวินัย เรื่องธรรมะ รู้ไป
 หมดเลย แต่รู้ ทำไม่สีกจากการเป็นพระไปละ สีกไปทำไม

พ้อออกจารย์ๆ ก็พ้อออก พ้อออกก็คือฆราวาส พ้อออกจารย์ก็อาจารย์ที่ผ่านการศึกษามา อ้าว! ศึกษา มา ศึกษา มีความรู้ ศึกษาต้องเอาตัวรอดสิ ถ้าศึกษามาแล้ว ลีอกออกไปเป็นพ้อออกจารย์ พ้อออกจารย์นะ นี่ไม่ใช่ดูถูกเหยียดหยาม นี่พูดถึงว่า กิเลสมันแหลมคมไป

ฉะนั้น เราก็ศึกษา เราศึกษามาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ที่นี้หลวงตาท่าน ก็ศึกษาจนจบเป็นมหา เวลาจะปฏิบัติจริงๆ ขึ้นมา นิพพานจะมีจริงหรือเปล่า

เวลาเริ่มต้นศึกษา พ้อศึกษา คนที่ยังผ่านจากโลกมา มาศึกษาก็ อู้ฮู! เทวดา แหม! มันเป็นทิพย์ไปหมดเลย ก็อยากไปเกิดเป็นเทวดา พ้อศึกษาต่อไป พรหมมันดีกว่าเทวดา เออ! อยากไปพรหม พ้อศึกษาต่อไป พรหมยังกลับมาเกิดอีก อยากนิพพาน เห็นไหม พ้อศึกษาที่มันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เพราะตามวิชาการมันจะลึกซึ้งเข้าไป แต่พอถึงที่สุดแล้วอยากจะเป็นพระอรหันต์ อยากจะพ้นจากทุกข์ แล้วมีจริงหรือเปล่า

ท่านถึงตั้งสัจจะไป ถ้ามีใครคนหนึ่งซึ่งความสงสัยอันนี้ได้ว่า มันยังมีอยู่จริง มันยังมีอยู่จริง สามารถเอามาเป็นแนวทางได้ ท่านถึงแสวงหา แสวงหาออกไป แล้วมันก็ไปเจอไป เจอหลวงปู่มั่น ก็ไปเจอของจริงเข้า “นิพพานมันอยู่ที่ใจ มันไม่ได้อยู่ที่วัตถุธาตุ ไม่ได้ที่อยู่สิ่งใดทั้งสิ้น” แล้วไปเจอของจริงเข้ามันก็เป็นประโยชน์ไป

อันนี้ก็เหมือนกัน ย้อนกลับมา ย้อนกลับมาเราบอกว่า เราอยากจะมีผู้ชี้ทาง ผู้ดำเนิน ครูบาอาจารย์ก็สำคัญ

ใช่ สำคัญจริงๆ สำคัญ พ้อสำคัญขึ้นมาแล้ว ที่นี้คำถามข้อที่ ๑ ตามที่ท่านอาจารย์เคยสัมภาษณ์ครูบาอาจารย์ทางภาคอีสานมา ที่ยังมีธาตุขันธ์อยู่ เช่น หลวงปู่ลี หลวงปู่จันทร์เรียน แล้วยังมีใครอีกบ้างละ

มีใครอีกบ้าง เช่น หลวงปู่ลี หลวงปู่จันทร์เรียน นี่มันเป็นครูบาอาจารย์ท่าน สันทนาธรรมกันมา ไม่ใช่ที่เราจะมีความสามารถจะไปรู้คนอื่นไปทั่วหมดหรอก แต่ หลวงปู่ลี หลวงตาท่านค้าประกันมา เศรษฐีธรรมมาตั้งแต่เด็กด้าบรรพนี้ละ

หลวงปู่จันทร์เรียนท่านอยู่ของท่านด้วยครูบาอาจารย์ที่ท่านพูดปากต่อปากกัน
มา

มันไม่ใช่ใครจะยอมรับไม่ยอมรับ ยอมรับแบบกระแสสังคม สังคมเห็นว่าคน
นั้นมีคุณสมบัติที่น่าเชื่อถือก็ยอมรับกันไป แล้วยอมรับกันไป ถึงเวลาแล้วพ่อออก
จารย์ๆ ก็พ่อออก ยอมรับไปๆ เดียวก็เป็นพ่อออกไ้

แต่ี่เป็นความจริง เป็นความจริง พอความจริง ความจริงก็ดูพฤติกรรมของ
ท่านสิ คนที่เป็นความจริงนะ มันเป็นความจริง ท่านจะปกป้อง เช่น หลวงปู่สี ตอนนี
หลวงปู่สี หลวงปู่จันทร์เรียน ท่านมีชื่อเสียงมาก ฉะนั้น พระที่วัดเราก็ไปอยู่กับหลวงปู่
จันทร์เรียน ไปอยู่กับหลวงปู่สีหลายองค์ พอไปแล้วก็พระเป็นร้อยเข้าไป พระเป็นร้อย
เพราะใครๆ ก็มุ่งไป พอมุ่งไป เรื่องความสังัดวิเวกต่างๆ แล้วคิดดูสิ พระเป็นร้อย ทุก
คนก็มีทิฐิมาเหนือฟ้าทั้งนั้นนะ เพราะนักปฏิบัติมีความจริงจังทุกคนนะ พอไปแล้ว
ความเห็นใครก็ความเห็นมันไ้

เราจะบอกว่า มันจะมีการกระทบกระทั่งกัน จากผู้รู้และไม่รู้ไปอยู่อาศัยกับ
ท่านนั้นนะ แต่ของท่านเอง ท่านอยากคุ้มครองดูแล แต่ทิฐิของคน มันเป็นจริตนิสัย
นิสัย ถ้าเป็นหลวงตา หลวงตาเอาตายหมดละ หลวงตาเวลาท่านเทศน์นะ ใครจะ
มีทิฐิจรดฟ้าขนาดไหน จะมีความรู้สูงส่งมาขนาดไหนนะ เก็บไว้ แบบว่าเขี้ยวเล็บให้
เก็บซ่อนไว้ในตัว อย่าให้ออกมานะ ถ้ากางออกมา ท่านจะตัดให้ เวลาอยู่กับหลวงตา
ท่านตัดเขี้ยวตัดเล็บเลย ไ้พวกที่มากางเขี้ยวกางเล็บในวัด ทีนี้เพราะท่านมี
คุณสมบัติที่จะทำได้ เพราะว่าเวลาหลวงปู่มันท่านชมนะ หลวงปู่มันท่านชมว่า เวลา
พูดกับพระไ้ว่า “ต่อไปหมู่คณะ ถ้าเราตายไปแล้วจะไปอาศัยใครนะ ให้อาศัยมหาณะ
มหาดีทั้งข้างนอกและดีทั้งข้างใน”

หลวงปู่สีท่านดีข้างในไ้ แต่เรื่องข้างนอกมันอยู่ที่จริตนิสัย คำว่า “ดีข้างนอก”
มันสมณสารูป ใครจะมีการจรโลงไ้ไ้ได้ แต่ดีข้างใน ข้างในมันต้องมีคุณธรรมในหัวใจ
จริงมันถึงดีจริง ถ้าดีจริงแล้วมันเป็นความจริงอันนั้น ฉะนั้น ถ้าดีข้างใน แต่ข้างนอกท่าน
เกรงอกเกรงใจข้างนอก เห็นไ้ไหม

แต่ถ้าบางคนข้างนอกก็ไม่ดี ข้างในก็ไม่ดี อยู่! ไปใหญ่เลย แต่ถ้ามันดีใน ถ้าดีใน ท่านเป็นคุณประโยชน์กับเราทั้งนั้นนะ เพียงแต่ว่าอยู่ที่เราจะได้มากน้อยแค่ไหน ครูบาอาจารย์ท่านผ่านอย่างนั้นมา นี่พูดถึงว่าถ้าเราหวังครูบาอาจารย์

จะนั้น หลวงปู่ลี หลวงปู่จันทร์เรียน...ใช่

แล้วองค์อื่น ๆ ละ

องค์อื่นมันก็ดู ดูพฤติกรรม หลวงปู่มันท่านบอกดีนอก ดีใน ถ้าดีนอก ดีนอกก็อยู่ในข้อวัตรปฏิบัติ อย่าพาลูกศิษย์ลูกหาไปสามะเลเทเมมา

เราก็อ้างกัน มีความเมตตาใจ สงสารศฤง์เขา ฆราวาสเขา เขาอยากทำบุญกุศล ห่วงเขา เมตตาสัตว์ๆ สงเคราะห์สัตว์ เวลาจะไปสงเคราะห์สัตว์ แต่ไม่คิดสงเคราะห์สมณะเลย ไม่คิดสงเคราะห์พระเลย พากันไป พอพากันไป อ้าว! เราเป็นคนปฏิบัติ เรารู้ใช่ไหมว่าเราต้องการความสงบ เราต้องการกาลเวลาของเรา แล้วก็ถูกลูกกักไปอย่างนี้ แล้วพอไปฉันบ้านนั่น ไปฉันบ้านนี้ กลับมาทัศนศึกษา ไปเที่ยวรอบโลกนั้นนะ อย่างนั้นหรือ อย่างนั้นหรือกรรมฐาน หลวงตาถึงบอกกรรมฐานจรวด กรรมฐานดาวเทียม ไอ้พวกนี้มันจะเป็นดาวเทียม มันจะไปโลกพระจันทร์กันแล้ว

จะนั้น เมื่อก่อนหลวงตามาที่โพธาราม ท่านพูด เราจำแม่นจนมาปานนี้ เวลาท่านมาใหม่ๆ นะ สมัยนั้นยังไม่ออกโครงการช่วยชาติด้วย ท่านบอกเลยนะ เวลานั้นรถจากอุดรฯ มากรุงเทพฯ ๗-๘ ชั่วโมง แหม! เหนื่อยมาก เครื่องบินก็มี ความจริงมาเครื่องบินก็ได้ แต่เราขึ้นเครื่องบินไม่ได้ เพราะท่านบอกตัวท่านเองนะ ท่านบอกท่านขึ้นเครื่องบินไม่ได้เพราะอะไร เพราะดำเขาไว้เยอะ เพราะไปบอกเขาว่ากรรมฐานค้างคาวใจ บินไปบินมาใจ เวลาลูกศิษย์เป็นอย่างนั้นท่านจี้อาเลยนะ เป็นค้างคาวหรือ เทียบบินไปนู่นบินไปนี่ กรรมฐานค้างคาวใจ เพราะท่านพูดเองว่ากรรมฐานค้างคาว ท่านเลยไม่ยอมเป็นค้างคาว ท่านเลยไม่ยอมบิน ท่านต้องนั่งรถทนเอา

นี่เวลาท่านพูดกับเรานะ ท่านพูดเอง บอกว่า นั่งรถมาจากอุดรฯ ไปกรุงเทพฯ ไอ้โฮ! ปวดเมื่อยไปหมดเลย เครื่องบินก็มี แต่ขึ้นไม่ได้

เราไม่ได้ถาม เราก็นั่งฟัง ท่านจะพูดต่ออย่างไร

บอกว่า ก็ค่าเขาไว้เยอะ grunnฐานค้ำคาว

นี่ครูบาอาจารย์ที่ว่าเราจะมีที่พึ่งๆ ท่านต้องทนทุกข์ทรมาน ทนทุกข์นะ ทั้งๆ ที่ท่านมาเครื่องบินก็ได้ ท่านจะเอาอะไรก็ได้ แต่ท่านไม่ทำ ท่านทนทุกข์ทรมานนั่งรถ มาหลังขดหลังแข็ง มาเพื่อเอาหัวใจของคนนะ เห็นไหม ท่านเสียสละ ทั้งๆ ที่ท่าน เขาบอกว่า อู๋ย! พวกนี้พวกไม่มีคนศรัทธา พวกที่ไม่ทำคือว่าเขาไม่มี ใจคนคิดอย่างนั้นมันไม่ดีทั้งข้างนอกและไม่ดีทั้งข้างในใจ

แต่ถ้ามันดีข้างในนะ เขามีความสามารถ ลูกศิษย์ลูกหาเยอะแยะ เขาจะบริการ อุปัฏฐากครูบาอาจารย์ได้ทั้งนั้นนะ แต่ท่านยังไปดูเขาอีกด้วย “ไม่ได้ๆ ทำอย่างนี้เสียหายหมด ทำอย่างนี้ใช้ไม่ได้ grunnฐานมันจะແหลกແหลวไปหมด” นี่ทั้งๆ ที่คนจะอุปัฏฐากท่าน ท่านยังไปดูเขาอีก แต่ถ้า grunnฐานค้ำคาวมันบอกว่ามันจะต้องมีเครื่องบิน

อันนี้เวลาถามไฉน ถามว่า ที่เราสัมผัสมายังมีใครอีกไหม

ถ้ามีใคร ก็ให้ดูตรงนี้ ดูที่ว่า หนึ่ง เขาปกป้องดูแลลูกศิษย์ลูกหาไหม แล้วถ้าทำเป็นตัวอย่างนะ คำว่า “ทำเป็นตัวอย่าง” หลวงตาท่านพูดคำนี้ หลวงตาท่านพูดเลย เพราะว่าคนที่มีบารมีนะ ก็มีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น แล้วก็มีหลวงตา คำว่า “มีบารมี” เพราะอะไร เพราะทำให้คนเชื่อถือศรัทธานี้มันแสนยาก ทำให้เชื่อถือศรัทธาโดยธรรมนะ โดยธรรมคือมันเป็นไปโดยธรรมชาติความเป็นจริง ไม่ใช่ด้วยการประชาสัมพันธ์ ไม่ใช่การตลาด ไม่ใช่การโฆษณาชวนเชื่อ ใ้ออย่างนั้นนะนักการเมืองก็ทำได้ แต่ท่านอยู่ของท่านด้วยสัจจะด้วยความจริง คือเข้าก็บิณฑบาต อยู่ด้วยข้อวัตรปฏิบัติ ท่านไม่เคยแสดงออกอะไรเลย แต่มันเป็นจริงขึ้นมาจากคุณงามความดีของท่าน

ฉะนั้น คนที่มีบารมีไฉน คือหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น แล้วก็หลวงตา ฉะนั้น ขนาดคนมีบารมีขนาดนี้ หลวงตาท่านพูดเอง บอกว่า ใครก็แล้วแต่ที่จะทำให้ไม่ผิดธรรมวินัยเลย ให้มันอยู่ในหลักทั้งหมด มันเป็นไปได้ยาก มันเป็นไปได้ยาก นี่ท่านพูดกับพระเลย กลางศาลา มันทำไปได้ยากเพราะอะไร เพราะธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าละเอียดลึกซึ้งนัก

แล้วถ้าเราศึกษาไปแล้ว พอเรามีหุมีตา มันจะรู้ ศีลจะรู้ได้ตอนอยู่ด้วยกัน อยู่ด้วยกันจะเห็นว่าพฤติกรรมจะจริงหรือไม่จริง แล้วยังเป็นธรรมนะ เรากวางามา เรามีคุณธรรมขนาดไหน ท่านพูดมา ไปถามปัญหาธรรมที่ไร ไปไหนมา สามวาสองศอก อันนั้นไม่ใช่แล้วละ ถ้าไปไหนมา สามวาสองศอก แสดงว่าเรากวางาผิด ไม่อย่างนั้นท่านก็ตอบผิด

ถ้าท่านตอบปัญหามา ไปไหนมา สามวาสองศอก เราก็มาพิจารณาว่าจริงหรือเปล่า ถ้าเราพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ถ้ามันไม่จริง เราก็หาครูบาอาจารย์ที่ถูกต้องดีงาม อันนี้เป็นการที่เราจะเลือกหาคณะ ความจะเลือก เราจะเลือก มันเป็นจิตนิสัย เป็นความชอบใจ ถ้าเป็นความชอบส่วนตัว ถ้าความชอบส่วนตัว อาศัยตรงนี้

หลวงตาท่านเคารพหลวงปู่มั่นมากนะ ท่านพูดเอง บอกหลวงปู่มั่นจะพูดอะไรก็แล้วแต่ ท่านเป็นมหา ท่านก็จับเลยว่าหลวงปู่มั่นพูดเรื่องวินัยอย่างไร แล้วท่านก็มาเปิดในพระไตรปิฎกว่ามันตรงกันไหม

เราก็เคารพอยู่แล้ว แต่พอไปเปิดมันตรงกันอีก โอโฮ! มันยิ่งเคารพเข้าไปใหญ่ใจ ท่านพูดอะไรมันไม่ผิดไม่พลาด มันเพียะ ๆ ๆ เลยละ นี่มันยิ่งเคารพ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราไปอยู่ที่ไหน ท่านพูดสิ่งใดแล้วเราค่อยเปิดของเรามาจริงหรือไม่จริง แต่เปิด เราเคยเจอที่มีพระเหมือนกัน เขาก็ไปเปิดของเขา ที่ว่าพ่อออกจารย์แต่งกันไว้นะ แล้วเราพูดอะไร เขาบอกผิดหมด เราพูดอยู่นี่ เขาบอกว่า พอเราพูดอะไรบ้าง เขาจะเอาหนังสือมาทาง แต่ไม่กางกับเรานะ ไปกางกับพระ บอกว่าเราพูดผิด เราพูดผิด เรายังพูดผิดไปหมดทุกเรื่องเลย แล้วเขาก็ไปกางกันอยู่ข้างหลังนะ

เราบอก เฮ้ย! มีอะไรมาคุยกันสิ เรามีอะไรมาคุยกัน เราก็เป็นสุภาพบุรุษเหมือนกัน เราก็ฟังเหตุผลเหมือนกัน ทำไมไม่คุยกับเรา

ไม่ มันคุยกันเอง มันคุยกันเองนะ แล้วมันก็เอาหนังสือมาเปิด มันบอกว่าเราพูดผิดหมด มันนะถูก มันไปเอาตำนาน เอาอะไร แล้วก็เอามาเปิดกัน ฉะนั้น หนังสืออย่างนี้ในวัดเราไม่ค่อยมี แต่ธรรมดาหนังสือมันจะแบบว่าให้ส่งกันมาได้ ให้อะไรได้ อันนี้อันหนึ่ง

มันอยู่ที่วาสนาของคนนะ เขาเรียกว่าธาตุ เข้ากันโดยธาตุ ลูกศิษย์พระสารีบุตรเป็นปัญญาทั้งหมด เป็นพุทธจริต เป็นผู้มึปัญญา ลูกศิษย์ของพระโมคคัลลานะชอบฤทธิ์ ถ้าใครชอบฤทธิ์ไปอยู่กับพระโมคคัลลานะจะสอนทางฤทธิ์ เขาจะเข้ากันโดยธาตุ ลูกศิษย์เทวทัตลามกทั้งหมด

อันนี้อยู่ในพระไตรปิฎกนะ เข้ากันโดยธาตุ ธาตุมันชอบ มันดูดีมี ถ้าธาตุมันชอบอย่างนี้บ๊ิบ มันจะเข้ากันเลย ไอ้พวกลามกก็ชอบอันเดียวกัน ไอ้พวกที่ปัญญาคุณเรื่องปัญญาสนุกมาก ไอ้พวกฤทธิ์ เขาด้วยคุณสมบัติของจิตใจ มันจะมีแต่ฤทธิ์ โอ้โฮ! ประลองฤทธิ์กัน มันก็มีความสุข สังคมใดมันก็ชอบอย่างนั้นนะ นี่เข้ากันโดยธาตุ

เราก็เหมือนกัน เราแสวงหาอย่างนี้เพื่อประโยชน์กับเราเนาะ

ฉะนั้น จะถามว่า ครูบาอาจารย์ในภาคอีสานที่ยังมีชีวิตอยู่ ที่เราได้สัมผัสมา มีองค์ไหนบ้าง

หลวงปู่ลี หลวงปู่จันทร์เรียน เราพูดบ่อย เพราะว่ามันเชื่อถือได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แต่ต้องคือัน เราก็รู้จัก เราก็สนิทคุ้นเคย ถ้าสนิทคุ้นเคย เพียงแต่เวลาทำไปแล้ว เวลาบอกถึงคุณธรรม บอกถึงวิธีการปฏิบัติ อันนี้สำคัญไฉน ถ้าสำคัญ บอกถึงวิธีการปฏิบัติ เวลาเราผิดพลาด เราจะมีคนแก้ไข นี่สำคัญนะ แล้วถ้าครูบาอาจารย์ท่านไม่ชัดเจน เราไปพูดนะ เราก็ไขว้เขวอยู่แล้ว เราก็สงสัยอยู่แล้ว ไปเจอไอ้คนที่ลุ่มๆ คลำๆ สงสัย ตาบอดคลำช้าง ไปใหญ่เลย

แต่ถ้าเราไปเจอของจริง ท่านพูดมานี่เรางเลยนะ คำเดียวหนึ่งง ไปไม่ถูกเลยละ แต่เถียงไม่ขึ้น แต่ถ้าตาบอดคลำช้าง เอ็งก็เถียงได้ ข้าก็เถียงได้ ต่างคนต่างเอาอารมณ์ใส่กัน แล้วไม่จบ แล้วอยู่อย่างนั้นนะ

ฉะนั้น เอาตรงนี้ ให้ค้นหา ให้กลับมาตัวเราเอง

ถาม : เรื่อง “หลวงตาครับ ในอริยสัจ ๔ ลูกไม่เข้าใจครับ นิโรธ หนทางแห่งการดับทุกข์”

กราบนมัสการหลวงพ่อกุ หลวงพ่อครับ ในอริยสัจ ๔ ลูกไม่เข้าใจครับ นิโรธ หนทางดับทุกข์ เราควรรู้ว่า ทุกข์ สมุทัย เป็นต้นเหตุของการดับทุกข์ นิโรธทำให้แจ้ง

ตรงนี้ถือว่าสำคัญ มรรคควรเจริญให้มาก คำว่า “กิเลส” นั้นมันสุดยอดจริงๆ หลวงพ่อครับ มันหลอกเราได้หมด ถ้าเราไม่พ้น ไม่บรรลุธรรมจริงๆ นิโรธ ๕ หมายถึงความดับกิเลส เราจะทำอย่างไรถึงจะดับกิเลสได้ การดับกิเลสก็มีเป็นขั้นเป็นตอนไม่ใช่ใหม่ครับ วิธีการทั้ง ๕ เราจะใช้วิธีไหนก็ได้ใช้ใหม่ครับ เราควรสะดวก เราควรใช้อย่างใด

วิธีเริ่มต้น ตอนนี้ลูกได้นั่งสมาธิ สวดมนต์ภาวนา กำหนดพุทโธ คิดว่าลูกก็คงใช้วิธีนี้ต่อไปจนถึงเวลาของมันจริง เพราะคิดว่าถูกกับจริตของลูกแล้ว ขั้นนี้ลูกคงละกิเลสได้ชั่วขณะเท่านั้น ถ้ามันถึงเวลาของธรรม มันจะเกิดขึ้นเองไม่ใช่ใหม่ครับ เราไม่ต้องใส่ใจกับปฐม ทุติยะ ก็คือกำหนดจิตใช้ปัญญาพิจารณาต่อไป แต่ลูกต้องการทำตามลำดับขั้นตอน นั่งสมาธิ สวดมนต์ภาวนา กำหนดจิต รู้จิต ภาวนาพุทโธไปจนถึงปฐมฌาน ทุติยะฌานไป ในนี้ลูกจะต้องทำอย่างไรบ้างให้เป็นหนทางต่อไปโดยเร็วที่สุดถึงจะไปปฐมฌาน ทุติยะฌาน ศิษย์ไม่เข้าใจ

ตอบ : เขาว่าไม่เข้าใจหลวงพ่อดีเลย ศิษย์ไม่เข้าใจ เวลาพูดนี้ไม่เข้าใจเลย

ไม่เข้าใจหรอก เพราะคำถามมันเป็นคำถามของทางวิชาการ ถ้าทางวิชาการถ้าเข้าถึงฌานก็ต้องปฐมฌาน ทุติยะฌาน ที่เขาบอกพุทโธๆ ได้ฌาน ๒ นี้เขาว่า เพราะมันเป็นปฐมฌาน ทุติยะฌาน ตติยะฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญญาตนะ วิญญาณัญญาตนะ อากิญจัญญาตนะ เนวสัญญานาสัญญาตนะ นี้สมาบัติ ๘

ถ้าสมาบัติ ๘ พระพุทธเจ้าทิ้งมาแล้ว ไปเรียนกับอาหารดาบส อุทกดาบส เห็นไหม เขาบอกว่าพระพุทธเจ้าได้สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ เหมือนเรา มีความรู้เหมือนเรา อุทกดาบสเขารับประกันเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เอาเลย กลับมากำหนดอานาปานสติ

ที่นี้กำหนดอานาปานสติ เวลาจิตมันสงบเข้าไปแล้ว บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ฉะนั้น เวลาที่ว่าไม่เข้าใจหลวงพ่อดีเลย ไม่เข้าใจ

ไม่เข้าใจเพราะอะไร เพราะนี่มันตำราไง ศีรษะมาแล้ว เวลาที่หลวงปู่มันท่านบอกกับหลวงตา หลวงตาเรียนจบถึงมหาหมา “การศึกษามา ธรรมขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้านี้ประเสริฐนัก เกิดใส่ศีรษะไว้ ค่อยยกไว้สูงๆ แล้วเก็บไว้ในลิ้นชัก แล้วล็อกกุญแจไว้ แล้วเราปฏิบัติไป เวลาปฏิบัติถึงที่สุดแล้ว ความจริงกับธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเป็นอันเดียวกัน”

อันเดียวกันต่อเมื่อเราปฏิบัติได้แล้วไง แต่ถ้ามันยังไม่เป็นอันเดียวกัน เราศึกษามาแล้วเราก็มืดของเรารู้ๆๆ พอเรารู้ ปฏิบัติไปมันเป็นตาบสองคมไป “อย่างนี้เป็นปฐมฌาน พอฝึกๆ ขึ้นไป เออ! อย่างนี้เป็นทุติยฌาน มันก็ไปอีกหน่อย อย่างนี้เป็นจตุตถฌาน เฮ้ย! ไม่ใช่ นี่เป็นจตุตถฌาน...”มันคิดไปเอง มันคิดไปเอง เพราะมันมีโจทย์ของมันอยู่แล้วไง นี่ไง ที่เวลาหลวงปู่มันบอกว่า มันจะมาเตะมาถีบกัน อย่างนี้ไง

ถ้าเรายกปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ฌาน ๔ วางไว้ๆ วางไว้ในตำราไว้เลย ลั่นกุญแจไว้เลย พับ! แล้วเราก็มานุทโธๆ ของเรา ถ้าจิตมันจะลงไม่ลงมันเรื่องของเราไง มันไม่ต้องว่า “อย่างนี้ปฐมฌาน เอ๊ะๆ อย่างนี้จตุตถฌาน เอ๊ะๆ...”นี่มันจะมาขัดแย้งกันไปอย่างนี้

ไม่เข้าใจหรอก เราจะบอกว่า อิกนาน โยมที่เขียนมาถึงจะเข้าใจเราได้ คือจะเข้าใจเราได้

หลวงตา เราไปอยู่กับหลวงตาใหม่ๆ เรางงนะ หลวงตาท่านพูดใหม่ๆ เราไปใหม่ๆ เลย ท่านบอกว่าคนนี้ฟังธรรมเป็น

เอ้! เราก็งงนะ เอ้! ฟังธรรมทำไมใครจะฟังไม่เป็น ใครๆ ก็ฟังได้ ฟังคนพูดใครจะฟังไม่ได้ใช่ไหม ใครพูด เราก็กังได้

เขาบอกคนนี้ฟังธรรมเป็น

เอ้! เราก็กังใจ เอ้! มันฟังธรรมเป็นอย่างไรวะ คนฟังทุกคนมันก็ฟังเป็นหมด ใครบ้างมันฟังไม่เป็น มันฟังเป็นทั้งนั้นนะ แต่ฟังแล้วมันไม่เข้าใจไง

ถึงมารู้ทีหลัง อ้อ! คนฟังธรรมเป็นเขาถึงรู้ว่า อ้อ! นี่ท่านพูดเพื่อเหตุนี้ พูดอย่างนี้เพื่อเรื่องอย่างนี้ พูดอย่างนี้ๆ

แต่ถ้าฟังธรรมไม่เป็นนะ มันเหมารวม นี่เขาเรียกว่าฟังธรรมไม่เป็น ฟังธรรมไม่เป็นคือว่ามันไม่ได้ประโยชน์จากการฟังธรรม

ถ้าคนฟังธรรมเป็นนะ ท่านพูดอย่างนี้ พูดถึงสมาธิ พูดถึงวิปัสสนา อ้าว! พูดถึงมรรคพูดถึงผล ที่เวลาหลวงตาท่านบอก หลวงปู่มันเวลาท่านเทศน์ เทศน์เหมือนเครื่องบินเลย ตั้งแต่เครื่องบินจะขึ้น ขึ้นไปเลย จนถึงที่สุด

นี่ก็เหมือนกัน เขาบอกว่า “นิโรธคือการดับทุกข์ การดับทุกข์ ๕ วิธีการ ๑๐ วิธีการ”...ไปแล้ว

“นิโรธ ๕ หมายความว่า”...อ้าว!

นิโรธ ๕ นิโรธนะ กรณีนี้ที่ว่าหลวงปู่จวน เวลาหลวงปู่บัว ที่ท่านไปอยู่กับหลวงปู่จวน เข้านิโรธสมาบัติ แล้วก็บอกว่าตัวท่านจะหมดอายุขัยคือจะหมดชีวิต ให้หลวงปู่จวนทำโลงศพ สุดท้ายแล้วพอถึงวันแล้วไม่ตาย เพราะว่าหลวงปู่จวนท่านบอกว่าท่านก็ค่านไว้ในใจตลอดว่า นิโรธสมาบัติ นิโรธในอริยสัจ นิโรธคือการดับทุกข์ แต่ นิโรธสมาบัติ นิโรธคือดับอารมณ์ มันไม่รู้อะไร แล้วมันไปรู้อะไร

ไอนี่นิโรธ ๕ เลย โอ้ย! มันไปใหญ่เลย

จะนั้น หลวงปู่จวนท่านบอกว่า นิโรธของหลวงปู่มันไม่เป็นแบบนี้ คำว่า “นิโรธของหลวงปู่มัน” หลวงปู่มันเป็นพระอรหันต์ใจ นิโรธของหลวงปู่มันคือทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นิโรธความจริง นิโรธคือการดับทุกข์ นิโรธคือผล ผล ผลมันเกิดจากมรรค

ถ้ามรรค มรรคญาณ มรรคมันใช้ปัญญา ศีล สมาธิ ปัญญา มันไปแยกแยะของมัน ผลของมันเป็นนิโรธ แล้วเราไปจับนิโรธมาเป็นเหตุไฉนว่านิโรธจะทำอย่างไร นิโรธมันจะดับอย่างไร นิโรธคือผล นิโรธคือมันดับ ดับแล้ว ข้าวสุกแล้ว ข้าวสุกแล้วเอ็งจะทำอะไรต่อ ข้าวสุกแล้วก็กินไป กิน ข้าวสุกก็เปิดสิ เอาจานมา ข้าวสุกแล้ว เอาจานมา

นี่ไง นิโรธคือการดับทุกข์ นิโรธคือการดับทุกข์

นี่บอก นิโรธหนทางดับทุกข์ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค การดับทุกข์ แล้วจะให้รู้แจ้ง พออย่างนี้มันก็พิจารณา พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณา

ธรรม จะพิจารณาอริยสัจ ๔ พิจารณาสติปัฏฐาน ๔ จะให้ครบเลย นี่ตำราเขาว่าไว้
อย่างนั้น เพราะตามตำรา มันเป็นสูตรใช้ใหม่ สูตรทุกอย่างเขาเป็นสเต็มอย่างนี้ๆ ขึ้นไป

แต่เวลาคนทำ เวลาคนทำคนถนัดอย่างนี้ การสร้างบ้าน สร้างเรือน เขาก็ต้อง
ตีเข็ม ทำคานคอดินแล้วก็ยกขึ้นไปนะ แล้วเขาจะสร้างบ้านในทะเลล่ะ เขาใช้แท่นขุด
เจาะล่ะ แล้วเขาจะสร้าง ตู้โรงแรมเรือสิ เรือเดินทะเลเขาเอามาทำโรงแรม มันลอยอยู่
กลางน้ำนะ แล้วทำไมมันไม่มีเข็มล่ะ โรงแรมกลางทะเลมันลอยอยู่กลางทะเลนะ ทำไม
มันไม่มีเข็ม ถ้าบอกไม่มีเข็มก็ผิดนะสิ อ้าว! ก็การสร้างบ้านมันก็ต้องมีเข็ม แล้วมันลอย
อยู่กลางทะเล มันทำอย่างไรล่ะ

นี่จะพูดว่า ถ้าไม่เข้าใจก็ต้องไม่เข้าใจตลอดไป คำว่า “พึงธรรมเป็น พึงธรรม
ไม่เป็น” พึงธรรมเป็น ทางวิชาการเราศึกษามา ศึกษามาแล้ววางไว้ ถ้าเราจะปฏิบัติ เรา
จะปฏิบัติตามความจริงของเรา

เวลาพูดถึงความสงสัย แล้วก็เข้าใจหลงพอเลย แต่มันมาตรงนี้ไง มาตรงที่
ว่า “วิธีเริ่มต้นตอนนี้ลูกได้นั่งสมาธิ สวดมนต์ภาวนา กำหนดพุทโธ คิดว่าลูกใช้วิธีนี้
ต่อไปจนถึงเวลาของมันจริง และคิดว่าลูกกับจริตของลูก ชั้นนี้ลูกจะละกิเลสได้
ชั่วคราว”

คำว่า “ชั่วคราว” ถ้าถึงเวลาของมัน คือกำหนดพุทโธๆ มันก็ปล่อยวางได้
ชั่วคราว ถ้าปล่อยวางชั่วคราวมันยังไม่เกิดปัญญาไง ถ้ามันปล่อยวาง ถ้าอย่างนี้มันทำ
สมาธิ ถ้ามันจิตสงบได้มันก็สงบเข้ามา มันก็ละกิเลสได้ชั่วคราว มันได้ชั่วคราวเท่านั้น
นะ ถ้าได้ชั่วคราว มันทำความสงบของใจเข้ามา มันรู้ว่าทำความสงบ สมาธิคือสมถะ
เรายอมรับว่าเป็นสมถะ สมถะคือรู้ตัวตนของเรา

เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอน สอนให้ทำสมาธิก่อน ให้เห็นตัวตนของเรา ถ้ามี
ตัวตนของเรา เราใช้ปัญญาไป ถ้าปัญญาไป มันก็เป็นวิปัสสนา วิปัสสนามันก็เป็น
ปัญญาไป แล้วถ้าปัญญาไป เวลามันปล่อย สิ่งที่ว่า ถ้ามันปล่อยมา ถ้าบอกเป็นเงา
ของนิโรธ ไม่ใช่นิโรธเพราะมันเป็นผลของการปฏิบัติ นิโรธคือผลของการปฏิบัติ

อันนี้บอกว่านิโรธ ๕ ว่ากันไปประสาเขาเลย

อันนี้มันเป็น ถ้าพูดอย่างนี้บ๊อบ ถ้าเขาไปอ่านมาจากพระไตรปิฎกนะ เขาก็บอก “โอ้โฮ! หลวงพ่อเนี่ย แม่แต่พระพุทธเจ้าหลวงพ่อยังอัดเลย”

เฮ้ย! ไม่ใช่ะมึง เดี่ยวบอก “อู้ฮู! หลวงพ่อ เนี่ยมาจากพระไตรปิฎกนะ อู้ฮู! หลวงพ่อ”

มันก็ถูกต้อง มันก็ถูกต้องตามนั้น มันเป็นวิชาการ เรายังใช้ไม่เป็นนะ คุณสิ คุณพวกหัวหน้างานเขาจะคุมงาน เขาเห็นเลยว่าต้องทำอะไร ถึงเวลามันถึงไซ้ต์หน้างานมันจะมีปัญหาไปหมดละ

เราทำอย่างนั้นยังไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นเลย เอาปัญหามาก่อนแล้ว “โอ้ย! มันต้องเป็นนิโรธ ๕ วิธีการดับ ๕ อย่าง”

แล้วดับอย่างไรละ โอ้โฮ! ดับอย่างไร ไม่เข้าใจหรอก ไม่เข้าใจเพราะว่า เราเป็นลูกศิษย์กรรมฐาน เราอยู่กับครูบาอาจารย์มา เราฝึกข้อวัตรปฏิบัติมาด้วยการดำรงชีวิต ถ้าเอาความดำรงชีวิตมาเปรียบกับธรรมวินัย มันก็อยู่ในนักธรรมโท นักธรรมตรี นักธรรมเอกเยอะแยะเลย

เพราะในนักธรรมโทมันสอนถึงการตัดไตรจีวร เรามาเป็นปะขาว แต่เป็นปะขาว เขาก็ให้ท่องขานนาค ให้หัดตัดเย็บ หัดย้อมผ้า มันมีอยู่ในนักธรรมโทนะ ฉะนั้น ทางวิชาการเขาก็ศึกษานักธรรมโทนะ เขาสอบได้นักธรรมโท เขาสอบได้นักธรรมเอกนะ แต่ให้ตัดผ้า ตัดผ้าไม่เป็น แล้วหาที่ไหน หนุน เสาชิงช้า คหบดีจีวรเขามาถวายเป็นนะ แต่มันได้นักธรรมโทนะ แต่มันตัดไม่เป็น

แต่พวกเราพระกรรมฐานไม่ได้ทำอะไรเลย เพราะไม่ใช่เรียนมาเพื่อสอบ แต่เรียนของจริง ทั้งตัด ทั้งเย็บ ทั้งย้อม ของใช้ของสอยนี้ทำหมด มันอยู่ในนักธรรมโท นักธรรมเอกนั่นแหละ

นี่ก็เหมือนกัน วิธีการนี้ก็เหมือนกัน ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน มันเป็นการเรียงลำดับอารมณ์ เรียงลำดับแบบว่าอุฏฐิภาวะของจิตที่มันสูงมันต่ำ ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสาัญญายตนะ วิญญูญายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ สัญญาเวทยิตนิโรธ สมบัติ ๘ เวลาเข้า

เข้าอย่างไร เวลาออก ออกอย่างไร พระกรรมฐานไม่เคยเรียนเลย แต่พระกรรมฐานทำได้ หลวงตาบอกเลย รวมใหญ่ทำได้

เรียนเอากระดาษไง เออ! ได้กระดาษมา งง ไม่เข้าใจหลวงตา

ก็ไม่เข้าใจ เพราะเอ็งทำไม่เป็นก็ไม่เข้าใจไง เออ! ถ้าเอ็งทำเป็นนะ อ้อ! ความจริงต้องเป็นแบบนี้ ปรีดีเขาเรียนมา เรียนมาไว้เพื่อเป็นแนวทาง แล้วถ้าปฏิบัติเป็นความจริงขึ้นมามันก็เป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม

นี่เขาบอกว่า เริ่มต้นเขายังพุทโธของเขาอยู่ เขาทำของเขาได้ ถึงเวลามันจะเป็นเองไหม

ไม่มีทาง

แล้วมันจะเกิดขึ้นเองใช่ไหม

ไม่ใช่

นี่เขาบอกว่า เขาปล่อยวางได้ชั่วคราว ต่อไปเวลามรรคผลมันจะเกิดขึ้นเองใช่ไหม

รอ รอไปเถอะ รอไป เพราะถ้าคนภาวนาไม่เป็น เห็นไหม “ทำสมาธิเลย ปัญญามันจะเกิดเองเลย ปัญญามันจะมาเลย มันจะเล่นมาเลย”...อ้าว! รอจนตาย ถ้าปัญญามันจะมาเอง ฤๅษีชีไพรเป็นพระอรหันต์ไปหมดแล้ว มันเป็นไปไม่ได้ มันไม่มีอยู่หรอก

ถ้ามันเป็นจริง ในทางตำราว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญามันเกิดจากสมาธิ แล้วเกิดอย่างไรล่ะ นี่ไง ถ้าเกิดไม่ได้ ก็เหมือนเมื่อวาน ที่ว่าเกิดไม่ได้ ความคิดมันมาจากไหน...ไม่รู้ไม่เห็นหรอก รู้แต่ธรรมของพระพุทธเจ้า รู้แต่ศึกษามา แต่เวลามันจะเกิดขึ้นมานี้ไม่รู้

แต่ของเรา บ้านของเราใช่ไหม ในครัวของเราใช่ไหม หม้อไหเราทำเองใช่ไหม อาหารก็ทำเองใช่ไหม เราจะต้มจะแกงเมื่อไหร่ก็ได้ จะไม่ต้มไม่แกงก็ได้ เออ! ก็ของ

ของเรา อ้าว! หม้อไห้ของเรา ข้าวปลาอาหารก็ของเรา เราจะต้มจะหุงเมื่อไหร่ก็ได้
ไม่ต้มไม่หุงก็ได้

แต่ถ้ามันไม่เป็น มันไม่รู้หรือ คราวก็ไม่มี หม้อไห้ก็ไม่มี ซื้อตามข้างทาง
ซื้อเอา แล้วก็บอก โอโฮ! เป็นเซฟใหญ่ นักทำอาหารอย่างเอก ซื้อเอาตามข้างทาง มัน
บอกว่ามันเก่งของมัน...ไม่มีทาง มันเป็นไปไม่ได้

ถ้ามันเป็นไปได้อันจะเป็นอย่างนี้ กรรมฐานเป็นแบบนี้ ถ้ากรรมฐานเป็นแบบ
นี้ ทำอย่างนี้แล้วนะ ฉะนั้น สิ่งที่มีมันเป็น มันเป็นอย่างนี้

จะนั้นบอกว่า “เราไม่ต้องใส่ใจกับ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ไซ้ใหม่ ปัญญาพิจารณา
ต่อไปแล้ว แต่ลูกต้องการลำดับชั้น”

การลำดับ ลำดับตรงไหนล่ะ ไ้ออย่างนี้ ถ้าลำดับอย่างนั้นะ ไปอภิธรรม
อภิธรรมเขาสอนอย่างนี้ อภิธรรมเขาจะสอนเลย ให้กำหนดรู้เท่าทัน แล้วก็เรียงลำดับไป
๑ ๒ ๓ ๔ แล้วพอจบแล้วไง ทบทวน แล้วก็ ๑ ๒ ๓ ๔ แล้วทำอย่างไรต่อ ทบทวน ทำ
อยู่อย่างนั้นนะ อีกร้อยชาติก็ทบทวนอยู่นั้นนะ ทบทวนเพราะมันทำตามตำราไง ถ้า
ออกนอกตำรามันก็ไปไม่เป็นไง ถ้ามันทบทวนตามตำราไง ๑ ๒ ๓ ๔ เออ! แล้วทำจบ
แล้วทำอย่างไร ทบทวน เออ! ไปทบทวน ทบทวนก็ให้มันถูกต้องตามตำราไง ทบทวน
ก็ถูกต้องตามทฤษฎีไง แล้วจิตมีงไปไหนล่ะ จิตมีงไปอยู่ไหนล่ะ มันก็ทบทวนอยู่
นั้นนะ

ถ้าจะเอาตาม เขาบอกว่าต้องการให้มันเป็นไปตามลำดับชั้น

ก็ไปฝึกหัดอภิธรรมนะ เขาจะบอก มันจะเป็นลำดับชั้น เขารู้ เขาบอกให้เลย
แล้วบอกตามวิชาการเลย บอกตามตำราเลย แล้วพอจบแล้วทำอย่างไรต่อ ก็ทบทวน
ทบทวน ทบทวนตามตำราไง อ้าว! ถ้ามันไม่ทบทวน มันออกนอกทางนะ ถ้าไม่
ทบทวนนี้เดี๋ยวมันไหลไปเลย ถ้าทบทวน มันก็เกาะตำราไว้ไซ้ใหม่ เกาะตำราไว้ ก็อยู่
อย่างนั้นนะ แล้วมรรคผลล่ะ

“พูดอย่างนี้ไม่ได้นะ ไม่ได้ พูดถึงมรรคผลไม่ได้ ต้องปฏิบัติไป พูดถึงมรรคผล
ไม่ได้”

แต่ของครูบาอาจารย์เรานะ ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมฺงฺคฺลฺมฺตฺตมฺ หลวงตาไปคุยกับหลวงปู่ขาว ไปคุยกับหลวงปู่แหวน ไปคุยกับหลวงปู่คำดี ครูบาอาจารย์ของเรา ผู้ที่มีภูมิด้วยกัน เขาจะตรวจสอบกัน

การตรวจสอบของเรา เราไม่ใช่ที่เราทำอะไรแล้วเราจะมาปิดบังกันว่าพวกฉันดี พวกเธอไม่ดี ไม่ใช่ เราจะตรวจสอบกันเพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ เพราะทุกคนแสวงหาความสะอาดบริสุทธิ์

แล้วพวกเรามีกิเลสท่วมหัว ไม่รู้หรืออะไรสะอาดบริสุทธิ์และไม่สะอาดบริสุทธิ์ ต้องให้นักปราชญ์ ให้ผู้ที่มีคุณธรรมกับผู้ที่มีคุณธรรมเขาตรวจสอบกัน พอเขาตรวจสอบกัน แล้วเราเป็นลูกศิษย์ลูกหา เราก็มั่นของเรา เพราะมันเป็นคณะ มันเป็นครูบาอาจารย์ของเราหลายๆ องค์ที่ตรวจสอบกัน ตรวจสอบกันมาตั้งแต่สมัยหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นลงมาตลอด ฉะนั้น ไอ้อย่างนี้มันเป็นความจริง ความจริงอันนี้ต่างหาก

นี่ไง ถ้าบอกว่าไม่เข้าใจหลวงพ่

ก็ไม่เข้าใจ ไม่เป็นไร ไม่เข้าใจแล้วพยายามปีนบันได พยายามทำความเข้าใจ พยายามปีนบันได ถ้าปีนบันไดได้ก็ขึ้นก่อนเมฆ ขึ้นก่อนเมฆแล้วทำความเข้าใจ ถ้าทำความเข้าใจไม่ได้ มันก็เหมือนที่หลวงตาว่า ฟังธรรมไม่เป็น ถ้าฟังไม่เป็นก็เป็นแบบนี้ เห็นไหม

เขابอกเขาต้องการลำดับชั้น “ลูกต้องทำอะไรบ้างให้เป็นหนทางให้เร็วที่สุดที่จะไปถึงปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ยังต้องการลำดับชั้น”

ไอ้กรณีปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ไอ้ฌานสมาบัติมันเป็นอภิฌาน มันเป็นอภิฌาน พระพุทธเจ้าสอนศีล สมาธิ ปัญญา ไม่ได้สอนศีล ฌาน ปัญญา ฌานมันส่งออก ฌานมันส่งออก

ศีล สมาธิ สมาธิคือความปกติของใจ แล้วมีกำลัง

แต่ถ้าฌานมันมีพลังงาน มันส่งออก มันส่งออก ส่งออกไปรู้ไปเห็นเรื่องข้างนอก ก็เหมือนเรา เรื่องในบ้านไม่ทำ ไปสนใจแต่เรื่องคนอื่น เรื่องนอกบ้านนี้เก่ง พอ

ถามประเทศชาตินี้สุดยอดเลย แต่เรื่องในบ้านไม่สนใจเลย เรื่องในบ้าน ไม่มีจะกินในบ้านมันยังไม่มองเลยนะ แต่มันจะไปบริหารประเทศ

แต่พระพุทธเจ้าไม่ทำอย่างนั้น ศีล สมาธิ ปัญญาเรื่องในบ้าน

หลวงตาท่านสอนประจำ ใครจะดีใครจะชั่ว ช่างเขาวะ พวกเราจะทำความดี หรือเราจะทำความดี ใครจะดีใครจะชั่ว เรื่องของเขา หัวใจเราต่างหาก หัวใจเราต่างหาก ใครจะดีจะชั่ว เรื่องของเขา หัวใจเราต่างหาก

นี่ก็เหมือนกัน ศีล สมาธิ หัวใจเรานะ ถ้าฆานมันส่งออก มันไปยุ่งกับเรื่องคนอื่น ไปยุ่งเรื่องคนอื่น จะไปบริหารจัดการ จะไปครองโลกไง อู๋ย! ที่นั่นเขาพูด หุกิพย์ ได้ยินที่เขาคุยกัน ตาทิพย์ เห็นเขาทำความผิด หุกิพย์ ตาทิพย์ รู้ไปหมดเลย แต่หัวใจไม่ได้ดู หัวใจไม่ได้ดู เห็นไหม

พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ ครูบาอาจารย์เราสอนอย่างนี้ แล้วถ้าสอนอย่างนี้ หัวใจมันเป็นจริงขึ้นมาแล้วนะ ไอ้อย่างที่บอกว่าจะไปรู้เรื่องคนอื่น ไอ้นั้นปิดไม่อยู่เลย

ถ้ามันรู้เรื่องใจของตัวเองแล้วนะ ใจดวงหนึ่งสู้อใจดวงหนึ่ง ใจดวงหนึ่งถ้ามันรอบรู้ใจดวงหนึ่งแล้ว มันจะมีใจดวงไหนในโลกนี้ที่ปิดบังมันได้ ใจดวงหนึ่งที่สะอาดบริสุทธิ์ ใจดวงหนึ่งที่ทะลุปรุโปร่งแล้ว มันจะมีใจดวงไหนที่จะมาปิดบังใจดวงนี้ได้ เวลาเป็นความจริงขึ้นมาแล้วมันสุดยอด

แต่เวลาทำไม่จริงนั้นนะ นั้นล่ะถึงจะไปเรียนเป็นชั้นเป็นตอน ไปเรียนตามตำรา ทบทวนๆ ทบทวนให้พอแรง แล้วเราจะรู้ว่าอันใดจริงและอันใดไม่จริง

ถ้าว่าไม่เข้าใจ ต้องไม่เข้าใจอยู่แล้ว ไม่เข้าใจหรอก ไม่เข้าใจเพราะมันเป็นกรรมฐานไง เพราะกรรมฐานคือฝ่ายปฏิบัติ แต่ถ้าทางวิชาการเป็นฝ่ายปริยัติ ปริยัติปฏิบัติ ปฏิเวธ

ปริยัติ ปฏิเวธ ก็ทบทวนๆ อยู่ไง ถ้าปฏิบัติแล้วปฏิบัติ นี่รู้จริง รู้จริงตามความเป็นจริง ไม่เข้าใจก็เก็บเอาไว้ทำความเข้าใจ แล้วพยายามทำความเข้าใจเพื่อประโยชน์กับตนเอง

ไม่ใช่ตอบปัญหาเพื่อจะมาแบ่งฝักแบ่งฝ่าย แล้วแบ่งแยก ตอนนี้เขาต้องการความสามัคคี ตอนนี้เขาต้องการความสามัคคี เราจะไม่พูดเพื่อความแตกแยก แต่เราพูดเพื่อเหตุผล เพื่อประโยชน์ เพื่อสัจจะ เพื่อความจริงของผู้ที่ปฏิบัติ เอวัง